

Per 211/1905

10002706, 3

V Gorici, 1. marca 1905. Pečaj 1.

MORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva
v slovenskem Primorju.

Ureduje in izdaja **Anton Štrekelj**,
državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.

List izhaja v začetku in v polovici vsakega
meseca ter stane 2 K na leto. Naročnino
pošiljati je na upravo „Primorskega Gospo-
darja“ v Gorici (Pri rudeči hiši št. 7). m.m

Uljudna prošnja.

Tudi današnja številko „Prim. Gospodarja“ pošiljamo nekaterim gospodom, ki niso lista še naročili. Uljudno prosimo toraj vnovič vse one gospode, ki se mislijo naročiti, naj nam to prijavijo, v nasprotnem slučaju naj list vrnejo. Vsiljujemo se ne nikomur; prihodnjo številko pošljemo zato samo naročnikom.

Kakšno bodi naše gnojišče?

Naš kmet ne greši v nobeni stvari toliko, kakor pri ravnanju z gnojem. Če zanemarja polje ali vinograd, imel bode majhen pridelek, če pa zanemarja gnoj, zapravlja s tem premoženje, katerega si je že pridobil. Kmetija mora iti zato pod zlo. Če je toraj potreba, da se poprimemo kaj novega, pričeti moramo s tem, da gnoj — drago premoženje — drugače čuvamo nego do sedaj. Poglejmo zakaj!

V hlevskem gnoju nahaja se poleg stelje, ki se spremeni na njivi v prst ali humus, množica snovij, katerih je v zemlji jako malo in so za rastlinsko življenje neobhodno potrebne. Najbolj važne te snovi so: dušik, kalij in fosfor. Čim več teh snovij se nahaja v gnoju, tem več gnoj zaleže, toliko več je tudi vreden. Ker se te tri snovi v vodi prav lahko raztopijo, zato je treba varovati gnoj vode, ki odnese te snovi iz gnojišča. Dušik v gnoju, ki je med temi tremi še posebno dragocena snov, se tudi na zraku spremeni ter razpade v prosti zračni dušek, ki je za kmetijstvo brez vrednosti. Zato moramo varovati gnoj tudi vetrov in prevelike vročine, katera pospešuje, da se gnoj osuši in daje s tem zraku prostor. Množina redilnih snovij v gnoju odvisi toraj od tega, kako smo z gnojem ravnali. Med tem ko dobimo n. pr. v 1000 *kg* (v enem voznem košu) dobrega gnoja tudi 4 do 5 *kg* dušika, ga ne dobimo v 1000 *kg* slabega gnoja niti 1½ *kg*. Prvi gnoj bo zalegel zato skoraj trikrat toliko kakor zadnji. Razlika je, kakor vidite, velika.

— Kaj nam je toraj storiti, da ohranimo v gnoju kolikor mogoče mnogo redilnih snovij?

Pred vsem pripravimo si gnojišče, ki bo varovalo gnoj škodljivim vplivom vode in zraka.

Pri nas na Primorskem smo gledé gnojišč popolnoma zaostali. Neizrečeno malo posestnikov je še, ki bi imeli pravilno gnojišče in veliki večini je še dandanes gnoj nekaka nadlega. To pač ne govori, da smo dospeli v kmetijstvu na vrhunec znanosti, kakor si domišljujejo nekateri ošabneži, katerim je vsaki nauk bob ob steno. Najmanj se brigajo za gnoj v gorski strani naše dežele. Skoraj ravno tako nemarni so v tem oziru Istrani, Kraševci, Vipavci in Brici. V goriški okolici je sicer še mnogo slabega, vendar so začeli tod spoznavati vrednost dobrega gnojnika in stvar gré na boljše.

Kakšna pa so naša gnojišča? Da jih vidimo, pojdimo najprej k našemu gorskemu kmetu! Hiša je obdana s zelenim drevjem in prav dopade se nam. Oglejmo si še hlev, kjer hrani naš Gorc zaklad, ki mu daje poleg sadjarstva skoraj edini dohodek. Pojdimo čez ono listje! Oh gorje! Komaj stopimo par korakov, že se pogrezne naša noga v globočino in koj čutimo nekaj vlažnega v naših čevljih. Kdo bi si bil mislil take nesreče, zagazili smo — na gnojišče! Nepremišljenost! Zakaj nismo pogledali

prej onega bistrega potočka, ki se izgublja v tem listju in noga naša bi bila sedaj šuha. Glej, tam spodaj tudi nekaj curlja. Saj res! To pa ni bistri potoček. Ne, to je umazana gnojnica, ki nese s seboj redilne snovi, ki so bile prej v gnoju. Od tega ostalo je na kupu samo golo listje.

Iz gor polétimo v mislih na naš Kras! Kar h onemu največjemu posestniku pojdemo! Hiša je pobeljena, a okna in hodnik (po kraško gaujk) okrašeni so z raznobarvenimi cveticami, med katerimi zavzema nageljček ali klinček posebno važno mesto. Tudi „goreča ljubezen“ je med njimi. Preko dvorišča razprostira se širok latnik, ki se teži od sladkega refoža, Kako lepo je tu! Da, pač lep pogled, dokler obračamo svoje oči proti nebesom, čim pa jih obrnemo proti peklu, izgubi se koj naš prejšnji čut. Tam pred hišnimi durmi nahaja se kup gnoja, katerega so razbrskale kokoši skoraj po vsem dvorišču. Res ne smrdi mnogo, ker ga je solnce že popolnoma posušilo in tudi deževnica, ki priteka na gnojnik iz celega dvorišča in skoraj z vseh streh že večkrat oprala, toda lepo ni tukaj in po našem mnenju tudi zdravo ne more biti. Še najmanj pa je koristno, kajti tam, kjer gospodari petelin, ne more biti pravega gospodarstva in tudi če se godi to na gnojišču.

Iz Krasa pojdemo na Vipavsko. Tu gnoj sicer cenijo, ker ga v sovdanu močno potrebujejo, da bi pa kaj storili za ohranitev gnoja, to noče Vipavcem v glavo in naj se jim še tako lepo razloži kakšne koristi bi imeli od takega dela. Pritrdili ti bodo, da govoriš resnico, če jim o tem razlagaš, toda storili ne bodo nič. Tudi Vipavci vržejo gnoj tje sred dvorišča, tu pa tam celo pod strešni kap, kjer se kaj dobro pere. Takšen gnoj seveda ne bo mnogo zalegel ne na polju, ne v vinogradu in tudi na travniku ne. Nekateri vipavski kmetovalci imajo rajši „masten“ gnoj, zato si izkopajo jama, v katero ga potem stlačijo. Čim pride dež, napolni se ta jama z vodo in gnoj se kopa v mlaki. Res je, da ne bo gnoj tu „zgorel“ in da ostane „masten“, toda dober ne bode taki gnoj, ker bo začel v vodi gniti mesto trohneti. Tudi tako gnojišče ni toraj za rabo. Spet so drugi, ki stavijo gnoj kar pod streho, kjer se v kratkem skoraj popolnoma posuši. Ker se ne more tudi ta gnoj kuhati se tudi tako ravnanje ne priporoča Boljši pa je vendar ta gnoj nego izpran gnoj.

Tako ali vsaj podobno, kakor v naših gorah, na Krasu in na Vipavskem ravnajo z gnojem tudi v drugih krajih naše mile domovine. Povsod je treba, v tem oziru spremembe, prav radikalne spremembe. Napravimo si toraj čim prej dobro gnojišče in ravnajmo boljše z gnojem!

Da bo gnojišče vstrezalo namenu, napravi ga tako, da ne bo mogla nanj voda, a kar pride vode z dežjem na gnojišče, naj ne uteče iz njega, marveč nabira naj se v posebni jami. Da ne bosta zrak in solnce škodovala gnoju, napravi gnojišče v zavetnem kraju in v senčnati legi. Ne smeš ga pa postavljati ravno pred hišne duri, kjer bo gnoj smradil zrak in škodil s tem tvojemu in tvoje družine zdravlju, marveč postavi ga v kak skrit kot, vendar ne predaleč od hleva. Če le mogoče, skrbi, da prideš lahko z vozom na gnojnik ali pa vsaj blizu njega. Če nimaš zavetnega in senčnatega kraja, zasadi okoli gnojišča grmovje in drevje. Trta, oreh, kostanj dajo posebno dobro senco. Proti vetrovom služi najboljšo tako grmovje, ki je vedno zeleno. Osobito je vreden priporočila lovor (lojber), bodisi navaden ali pa tudi črešnjev (*Laurus cerasus*), ker se njegovo listje, če postane nepotrebno, drago prodaja. Ž njim ozaljšamo tudi dvorišče. Tudi japonski ovčji presnec (jap. kapčevje, *Evonymus japonicus*) služi v ta namen dobro.

Da ne bo dohajala voda na gnojišče, obzidaj ga. Zid naj bo vsaj 30 do 50 *cm* viši od dvorišča. Če izkopaš gnojišče nekoliko v zemljo, služilo bo to dobro gnoju, da se tako hitro ne posuši. Ni potrebno pa, da je gnojišče po cel meter globoko, ker se gnoj iz takega gnojišča težko spravlja. Globočina $\frac{1}{2}$ metra večinoma zadostuje in je tudi najbolj primerna. Tudi bolj plitva gnojišča so dobra. Če napraviš na gnojišče za voz poseben vhod, moraš ta vhod toliko zvišati, da ne bo pritekla po ujem voda na gnoj.

Voda, ki je prišla z dežjem na gnoj, se ne sme izgubiti pod zemljo. Da to dosežeš, napravi na gnojišču tlak iz kamenitih plošč (škrlij), katere s cementom zamažeš. Mesto cementa rabiš lahko tudi glino ali ilovico. Če rabiš poslednjo, razgrni jo vsaj 15 do 20 *cm* na debelo po gnojišču in šele v to zabij kamenite plošče. Špranje in luknje nato z ilovico zapolni. Tlak mora nekoliko viseti in sicer proti oni strani, kjer napraviš bodisi na gnojišču samem ali še boljše zunaj ujega jamo, v kateri

se nabira gnojnica. Ta jama naj bo vsaj 2 m globoka in tako široka, da bo imela prostora za vso gnojnico. Da ne pade v jamo kako živinče ali pa tudi človek, jo je najboljše obokati ali vsaj skrbno z močnimi deskami pogrniti. Tudi jama ne sme puščati, zato moramo tudi njo s cementom ali vsaj z ilom zamazati. V sovdanu (opoki), če je neproderen, seveda ne bo treba cementa. V jamo naj se steka tudi gnojnica iz hleva!

Takšno bodi naše gnojišče! Kedar voziš gnoj na nje, razgrni ga po gnojišču in močno potlači. Čim bolj ga boš stiskal, tem manj zraka bo v njem, tem boljše ohraniš njegove redilne snovi. Vrhu gnoja deni, če ti ne zavzeme preveč časa, nekoliko zemlje, ki pridržuje iz gnoja uhajajoči amonijakov plin. Če je gnoj preveč na solncu, pogrni ga z vejevjem, da se ne bo preveč paril, a če se je posušil, ter se je bati, da bi začel goreti, polij ga z gnojnico ali pa tudi z navadno vodo. Gnojnico ni namreč dobro preveč spravljati na zrak, ker se nahaja v nji posebno mnogo dušika, kateri se po vplivu nekih gliv na zraku rad razkroji. Boljše je voziti gnojnico naravnost na polje. Vedno pa skrbimo, da ne bomo gnojnice zanemarjali, kajti ona ima mnogo več redilnih snovij, nego gnoj sam.

Št.

Kakšno naj bi bilo prihodnje sadjarstvo na Vipavskem?

Piše R. Doléne.

Gospod urednik tega lista, katerega izdajanje smatram za povzdigo našega primorskega kmetijstva res posebno potrebnim, spisal je v predzadnji, oziroma v prvi številki pod naslovom: „Naša dežela in sadjarstvo“ članek, kateri mi sili pero v roko. V tem članku razvija g. urednik gospodarsko misel, na katere vresničenje se mora z vsemi mogočimi sredstvi najresnobnejše delati. Nova železnica katera bode v kratkem na Primorskem dograjena, bode res najmogočnejši vód, s katerim se bode dalo dvigniti velikanski kmetijsko-gospodarski kapital, ki donaša zdaj

le nizke, obresti, ter ga na neprimerno višje obresti naložiti. Ta velikanski kapital leži ravno v našem sadjarstvu, sestavljajo ga pa trije faktorji in ti so: 1. sadjarstvu ugodno toplo podnebje, 2. sadjarstvu ugajajoča rodovitna zemlja, in 3. Primorcu lastna pridnost in njemu takorekoč prirojena kmetiška inteligenca. Slovenski del Primorja je istinito, kakor pravi g. Štrekelj v svojem članku, za sadjarstvo kakor ustvarjen. Le malo je res krajev, kjer bi se zamoglo pridelovati tako lepo, tako okusno sadje, kakor ravno na Primorskem. Ker je Primorsko podnebje jako toplo, mogoče je pridelovati v njem tudi prav zgodno sadje, pa tudi prav zgodno zelenjavo, skratka pridelovati je mogoče v njem takozvane „primicije“. Primicije se pa dandanes v severnih krajih jako iščejo in dobro plačujejo. Železnica nam jih hitro ter po ceni tje pripelje.

Da bode pa mogoče dvigniti kapital, kateri tiči v primorskem sadjarstvu ter ga naložiti na večje obresti, je pač neobhodno potrebno, da postane naše sadjarstvo drugačno nego je dandanašnji ter da se spoji tudi z pridelovanjem zgodne zelenjave. Naše sadjarstvo postati mora takorekoč sistematično, gojiti se mora na vse strani premišljeno. Ta sistematika pričeti se mora pred vsem s tem, da se opusti dozdejšnja gojenje sadnega drevja raztrešeno po celem posestvu, to je po vinogradih, po njivah (plantah) po travnikih itd. ter se ga koncentruje v posebnih, le pridelovanju sadja in zgodne zelenjave namenjenih zemljiščih — sadovnjakih. Za take sadovnjake izvoliti bi se moralo pač najugodnejša, bolj ravno ležeča zemljišča, ki so zabranjena kolikor mogoče proti škodljivemu uplivu burje, odprta pa kolikor mogoče hasljivemu uplivu solnca. V takih sadovnjakih zasajati bi se moralo sadno drevje v popolnoma prerigolan svet, ne pa v posamezne jame. Tu bi se moralo gojiti tako zvano pritlično drevje (razum črešenj) ali pa, ako že to ne, vsaj nizkodebelnato drevje. Nizkodebelnatemu drevju je podlaga sicer divjak, drevo pa ima samo 50 do 60 *cm* visoko deblo, na katerim se nahaja pravilno izgojena krona. V take sadovnjake zasajati bi se moralo le najzlahtnejše sadje, pred vsem najzgodnejše, ki ima najvišjo ceno. Pa tudi poznega sadja se ne bi smelo zametati. Tu mislim posebno na zlahtne breskve, hruške in jabokla, katero sadje bi se prodajalo lahko kakor na južnem Tirolskem pod imenom „komadno sadje“. Komadno sadje je

ono, katero se ne prodaja po teži (na kilograme), ampak po kosih ali komadih. Med sadnim drevjem pridelovala naj bi se zgodna zelenjava, pred vsem špargelj, krompir, grah itd. Seveda ne mislim tukaj na pridelovanje takega špargeljna kakoršnega pridelujejo okoli Gorice, katerega prodajajo tudi po 50 do 60 vin. kilo, ampak tukaj mislim na špargelj kakoršnega pridelujejo n. pr. na Slapu pri Vipavi, kjer ga prodajajo po 2 K 40 v, 2 K in najcenejše po 1 K 60 v *kg*. V takih, redno zasajenih, z največjo natančnostjo obdelovanih sadovnjakih koncentriralo naj bi se gospodarsko delo pred vsemi drugimi zemljiškimi deli, saj bi donášalo to brez dvoma največ dobička. V najboljših vinogradskih legah, pridelovalo naj bi se pa najfinejše namizno grozdje.

(Dalje prihodnjič).

Rako cepiti in kaliti ameriksanske kolči?

(Dalje).

V zadnji številki „Prim. Gosp.“ opisali smo, kako je treba staviti trte v zaboje. Podoba 6. nam to delo še bolj natanko pojasni a pod. 7. kaže nam s trtami pripravljen zaboj. Kakor piše c. kr. vinarski nadzornik Fr. Kober v poročilih društva za varstvo avstrijskega vinarstva, se je lansko leto na Spodnjem Avstrijskem šota (Torfmull) posebno dobro sponesla za polnitev prostora med trtami. Ob straneh je boljše deloval mah pomešan z ogljenim prahom.

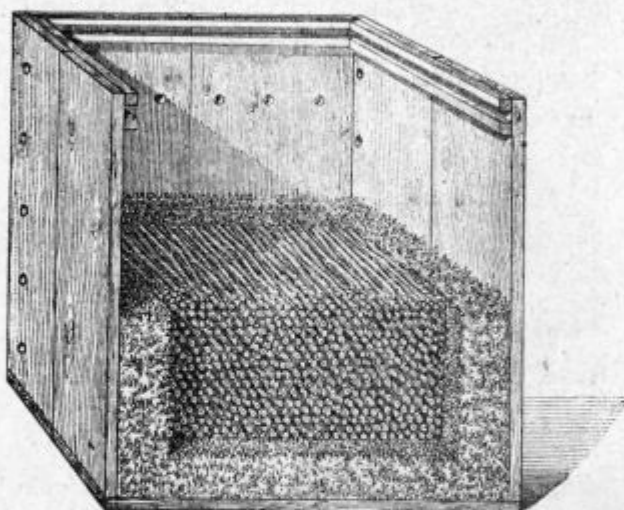
Če cepimo trte meseca marca, hraniti jih moramo v zabojih v kolikor mogoče hladnem prostoru do onega časa, ko jih začnemo poganjati. S poganjanjem ne smemo pričeti pre-rano, ker bi ne mogli trt radi pomladanske slane presaditi na prosto. Najboljši čas je tedaj, ko vidimo, da začenjajo tudi trte v vinogradu poganjati pa do sredine maja.

Za umetno poganjanje trt so najboljši oni prostori, katere solnce lahko obseva in se dajo močno ogreti. Nizki cvetličnjaki

so toraj posebno prikladni. Globoke in dovolj široke zimske gredice, katere se dajo s pomočjo peči lahko ogreti so tudi dobre. Gnoj deluje v gredicah prepočasi. V potrebi rabimo pa lahko tudi take gredice.

Podoba 9. kaže ti rastlinjak, ki je stal s vsemi stroški 100 K in v katerem se lahko poganja 20.000 cepljenk na enkrat.

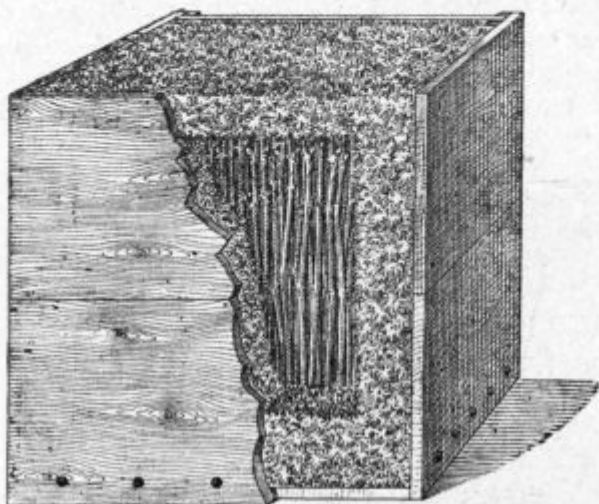
Kdor hoče napraviti tak rastlinjak, ki mu služi preko zime lahko za cvetlice ali zelenjavo, pokrije naj ga, kakor kaže podoba, s steklenimi okni, da trte, ko začnejo poganjati, koj ozelene

Pod. 6. Kako je treba staviti tite v zaboje. Ob stranicah vidi se 5 do 6 cm debela plast mahu, pomešanega z ogljenim prahom.

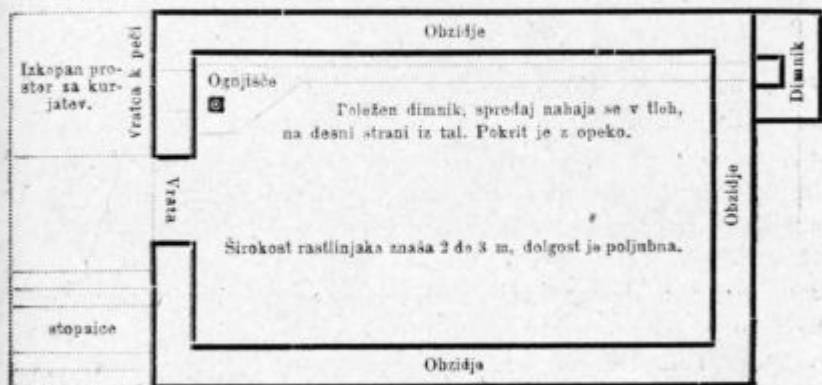
in ne hobotajo. Rastlinjak naj bo spredaj okoli 140, zadaj okoli 190 cm visok a od vseh strani obzidan z ozkim zidičem, da se zemlja ne vsuva vanj. Najboljše ga je pogrezniti v zemljo, ker je gorkota v takem rastlinjaku bolj enakomerna. Za gretje rastlinjaka napraviš si iz navadne opeke lakko sam peč. Načrt v pod. 8. pokaže ti kako. Ognjišče nahajati se mora bolj globoko, nego je tlak v rastlinjaku ter se mora obzidati. Od ognjišča proti nasprotnemu delu rastlinjaka napraviti je nekoliko (za vsaki meter 10 cm) vzdigajoč se dimnik, katerega pogneš kakor ognjišče z navadno opeko. Špranje zamaži z ilovico. Zunaj

rastlinjaka obrne se dimnik navpično, kakor kaže pod. 9. Dimnik v rastlinjaku naj bo bolj plošnat, da bolj greje. Vrh upeke nad ognjiščem deti je nekoliko zemlje, da se gorkota v rastlinjaku dlje ohrani.

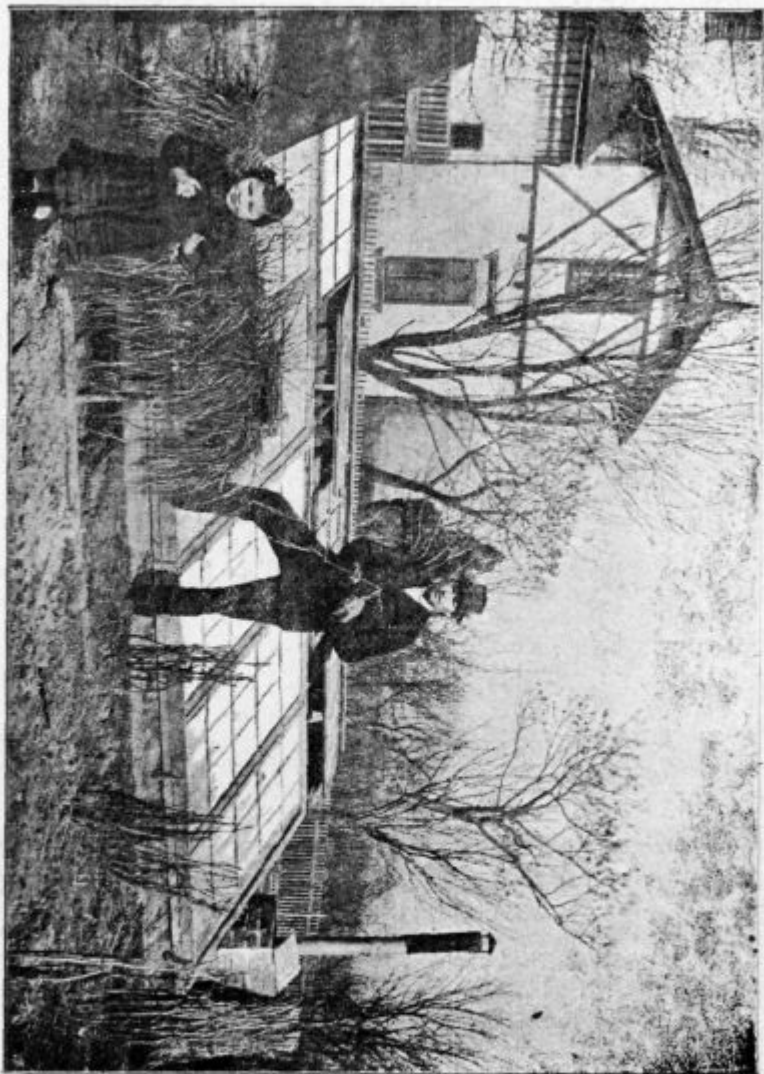

Pod. 7. S cepljenimi trtami pripravljen zaboj.

Pred ognjiščem na zunanji strani rastlinjaka izkopati je za 50 cm bolj globoko nego je tlak v rastlinjaku prostor, ki služi

Pod. 8. Načrt za rastlinjak.

Pod. 9. Rastlinjak, v katerem se trte poganjajo. V njega se spravi lahko naenkrat 20.000 cepljenk. Stal je 100 K.

za kurjatev peči. Ta prostor se lahko obzida in pokrije, neobhodno potrebno pa to ni.

Kdor nema cvetličnjaka in tudi si noče napravljati opisane rastlinjaka, poganjal bode trte lahko v sobi, katero je treba močno greti. Soba ne sme biti prevelika a čim bolj je svetla, tem boljša je. Da se ne bodo trte ob peči preveč parile, postaviti je pred njo „špansko steno“, bodisi da se obesi okoli nje kako zagrinjalo ali pa se jo obdâ z deskami.

Majhnim posestnikom, ki imajo samo eden ali dva zaboja trt, priporočam sledeči način, ki sem ga že na več krajih vpeljal in se je jako dobro sponesel.

Pod. 10. Kako je deti zaboje s trtami v gnoj.

Zaboj s trtami deni v drugi zaboj, ki je za 10, 15 *cm* (lahko tudi več) bolj dolg in širok ter 20 do 30 *cm* bolj visok. Na voglih deni pod zaboj 5 *cm* visoke čokiče, ki držé zaboj od tal. Zrak zamore zato okoli zaboja in tudi pod njega. Oba zaboja postavi v zavetju, na solčnem kraju na 20 do 30 *cm* visoko plast gnoja, nakar obzidaš zunanji zaboj tudi ob straneh z gnojem. Najboljši gnoj je konjski, ki je najbolj vroč. Zunanji zaboj pokri nato s steklenimi šipami, ki jih vzameš lahko pri kakem nepotrebnem hišnem oknu. Če je okno premajhno, zatakni ostali nepokrit prostor z deskami, pazi pa, da pride steklo nad trte, vendar ne prenizko, marveč vsaj 15 do 20 *cm* nad nje. Lahko zakopaš sicer zaboja naravnost v gnoj na gnojšču,

vendar ne sme biti ta presvež, ker bi preveč paril. V tem slučaju bi bil bolj hladen goveji gnoj boljši. Zaboj ni potreba popolnoma zagrebsti v gnoj, ampak zadostuje, če je $\frac{2}{3}$ v njem. Prejšnja leta deli smo zaboj s trtami v hlev, kjer smo ga obdali z gnojem. Ker poganjajo pa trte po tem načinu kaljene jako nejednakomerno, se pogajanja v hlevu ne more priporočati. Tudi ne dobijo trte tu dovoljne gorkote in vlažnega zraka.

(Dalje prihodnjič).

Kmetova opravila meseca marca.

Po hudi, mrzli zimi pričinja solnce pripekati in narava se vzbuja iz zimskega spanja. Kmetovalca pa ne veseli marčna toplota, ker on vé, da pride po gorkem marca prav rad mrzel april, ki mu prinese lahko mnogo škode. Osobito sadjar je v skrbeh. Če začne drevje že v marcu poganjati, kako lahko osmodi aprilova slana nežno cvetje in njegovo lepo upanje splavalo je kar na enkrat po vodi.

Dela imamo v tem mesecu polne roke. Oglejmo si ga:

Na domu: Ker nas sili delo na polje, v vinograde in vrtove, opravljali bodemo doma samo vsakdanja dela. Teh seveda ne smemo zanemarjati in naj bo drugod še taka potreba. Osobito skrbimo, da bo domača živina vedno o pravem času postrežena. Hlev ob lepem vremenu zrači. Da dobiš rano piščeta, podlagaj kokljam jajca. Ta piščeta bodo v jeseni že nosila. Ker si zvezil gnoj od doma, in je gnojišče prazno, je sedaj najboljši čas, da ga primerno vrediš. Skrbi, da bo v kleti snaga in red! Vino redno zalivaj in vinsko posodo včasih obriši. Poglej slanino, žito in druge zaloge, da se ti kaj ne kvari. Da krompir prerano ne poganja, deni ga v mrzel prostor.

Na polju: Pomladansko oranje in kopanje se nadaljuje. Seje se ječmen, grah, oves, detelja, korenje, sadi rani krompir. Kedar orjemo za krompir, dobro je potrositi po polju nekoliko kalijeve soli in superfosfata, po katerih gnojilih se gomolji posebno močno razvijajo. Krompir sadi v vrste, da ga boš lahko s

plugom okopaval in osipaval. Za seme vzemi samo debele gomolje, ker so pokazale skušnje, da dá tako seme največ pridelka. Boljši nego droben je tudi debel, razrezan krompir, če ima dovolj zdravih oči. Deteljo sejati je najboljše med oves, ki brani, da se zemlja prehitro posuši. Pregosto pa ne sej ovs! Kedar kupuješ deteljno seme, pazi, da je prosto predenice, zato ne hrani s par novčiči. Meteljkiino seme je 2.40 mm dolgo, 1.60 mm široko in 1.10 mm debelo, seme deteljne predenice pa 0.90 mm dolgo, 0.80 mm široko in debelo. S pomočjo drobnega sita se obe semeni toraj lahko ločita. Seme nekaterih drugih predeničnih vrst je pa nekoliko bolj debelo.

V vinogradu: Trte obreži. Divjakom, ki jih misliš v zeleno cepiti, pusti samo eno oko, katero naj bo obrnjeno navpično. Vse drugo odreži. Mladim cepljenkam tudi ne smeš puščati preveč lesa. Pač pa narežeš one trte, ki jih misliš prihodnjo zimo izkopati, kolikor mogoče na dolgo. Ko si trte tudi povezal, pognoji vinograd in prekopaj. Kopati ne smeš pregloboko, da ne posečeš trtam preveč korenike. 20 cm globoko kopanje zadostuje. Rosne korenike, ki se nahajajo na trtnem deblu blizu vrha, odstrani, kedar kopaš. Sadi ameriške trte! Če sadiš že cepljene trte, daj vsaki dovolj visok kol, na katerega boš mladje poleti privezal. Ako bi pustil mladje po tleh, bi ga peronospora in oidium močno napala. Divjakom ni treba prvo leto kola; njim zadostuje šiba ali količ, ki kaže samo mesto, kamor je treba trto zasaditi. Kdor rabi v vinogradu žico, dene trtam lahko bolj šibke kole. Ker je žica najbolj po ceni in najbolj trajna, se jako priporoča. Rabi se navadno št. 20 do 30. Za režnjo cepičev je sedaj zadnji čas. S cepljenjem kolči, ki se jih misli umetno kaliti se pričinja. Rigolanje se nadaljuje. Pripravlja se kurjava proti pomladanski slani.

V sadovnjaku: Za sajenje sadnega drevja je meseca marca zadnji čas. Kedar sadiš, deni vsakemu drevescu steber, h kateremu drevesce privežeš. Najboljša obveza je slama; če rabiš vrbo (beko), deti moraš pod njo nekoliko cunje ali pa maha. Zavite in predolge drevesne korenike, kedar drevo zasajaš, gladko odreži. Če nisi že prej, očisti staro drevje mahu, lišaja, mrtvih vej itd. a mlado drevje obreži. Slaba drevesa precepi. Cepiče dobrih sadnih vrst dobiš brezplačno v državni drevesnici v Gorici, ako se tu oglasiš. Cepljenje v razklad je za večje veje naj-

boljše, za drobne mladike se pa cepljenje v naklad (podobno cepljenju trt) bolj priporoča. Veče rane na drevesu zamazati moraš z drevesno smolo. Napraviš si jo lahko sam, če dodaš 1 *kg* raztopljene smrekove smole 18 dekov špirita. Tudi v tem mesecu zalezuj in pokončuj gosenična gnezda! V drevesnici presajaj divjake! Pri tem prikrajšaj jim glavno koreniko! Drevesno seme, ki se je v jeseni v pesek zakopalo (stratificiralo), poseje se v lehe z dobro zemljo. Sejati je v vrstah in ne pregosto.

V vrtu: Ker je bilo letos meseca februarja jako mrzlo, zaostalo je v vrtovih mnogo dela, ki so se druga leta v tem času že opravila. Skrbi zato, da boš najprej gotov z delom, o katerem smo govorili prošli mesec. Do konca marca posejati moraš tudi drugo vrtnino. Če hočeš imeti cvetlice bolj rano, sejati jih moraš v zimske gredice, od koder jih meseca aprila presadiš na prosto. Tudi rane kumare sejati je pod steklo, ker bi zunaj posebli. Če greje solnce na zimske gredice premočno, moraš steklena okna osenčiti in privzdigniti. Zalivati moraš zmerno.

Na travniku in pašniku: Delo prejšnjega meseca se nadaljuje. Za gnojenje s kalijevo soljo in superfosfatom je sedaj zadnji čas. Če ni travnik premoker, pobranaj ga, očisti mahu in krtovine poravnaj.

V gozdu: Sečnja in čiščenje se dokončuje. Kopajo se jame in sadijo gozdna drevesca. Nabira se listje, resje in gozdna trava.

Št.

DOPISI IN POROČILA.

Sekcijski načelnik dr. Emerich Meissl †. — Dne 15. februarja umrl je na Dunaju sekcijski načelnik v c. kr. kmetijskem ministerstvu prof. dr. Emerih Meissl. Vodil je kmetijsko-tehnični oddelek tega ministerstva. Bil je mož, ki je za avstrijsko kmetijstvo jako mnogo storil. Prošlega poletja bival je več časa v Gorici in tudi letos je nameraval priti sèm, toda Bog je hotel drugače. Slava njegovemu spominu!

Kmetijsko društvo v Sv. Križu je imelo dne 22. januarja t. l. svoj tretji letni občni zbor, pri katerem so se potrdili računi za l. 1904. ter volil novi odbor, ki pa je ostal skoro nespremenjen; le opravila posameznih odbornikov se je nekoliko spremenilo. Določilo se je ob jednem, kako se razdele kolči iz društvene trtnice, v kateri ste se poslabno sponesli rupestris monticola in riparia portalis. Poleg ustanovnikov se je oglasilo toliko letnih društvenikov, da ostane le malo kolčki za prodaj.

Vzajemno podporno društvo za zavarovanje goveje živine v Sv. Križu je imelo dne 29. januarja t. l. svoj VII. letni občni zbor. Kljubu temu da je poginjalo leto za letom veliko goveda, vendar je poravnalo društvo ogromne odškodnine ter ima koncem leta celò pri 390 K gotovine, ker v minolem letu ni bilo večjih nezgod. Odbor je ostal doseđanji ter mu je občni zbor izrekel priznanje in zahvalo za doseđanje blagodejno delovanje. V edinosti in vzajemnosti je moč!

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

V kakšno daljavo sadimo ameriksanske trte? — Predno sadimo ameriksanske trte, pomisliti moramo, s kakšno trtno vrsto jih bodemo požlahtnili. Če bodemo cepili trte, ki zahtevajo dolgo režnjo n. pr. refož, sadili bodemo ameriksanske bolj narazen nego če bodemo cepili trte, katerim ugaja kratka rez n. pr. žlahtnino, portugalko. Nadalje moramo tudi pomisliti, kako bodemo vinograd obdelovali. Če hočemo v vinogradu orati, moramo saditi trtne vrste vsaj 150 do 200 *cm* razsebe, zato pa sadimo trte v vrsti bolj gosto (100 do 130 *cm*), če pa mislimo v vinogradu kopati, postavljali bodemo vrste lahko bolj blizu a trte v vrsti bolj narazen. Ker raste ameriksanska trta bolj močno nego stara domača trta, zato ji moramo dati več prostora. V rodovitni zemlji saditi je bolj redko nego v mršavi. Pregosto sajenje se hudo kaznuje, ker grozdje v takem vinogradu rado gnije in tudi bolezní ga bolj napadajo. Priporočamo, da se sadi tako, da dobi vsaka trta vsaj $1\frac{1}{2}$ do $2\frac{1}{2}$ *m*² površine. Boljše je, če se sadi trte v vrsti bolj gosto in trtne vrste bolj naredko, nego če se sadi na vse strani v jednaki daljavi.

Ali je treba odrezati trtam korenike, kedar se sadé?
Da je treba rosne in srednje korenike na trtnem deblu, predno trte sadimo, popolnoma odstraniti, v tem smo vsi edini. Nekateri pa so mnenja, da je treba tudi vznožne korenike popolnoma pri deblu, oziroma za 1 prst od njega odrezati. Tako delo pa ni opravičeno, ker izgubi trta mnogo moči in tudi napravi na tako prikrajšanih korenikah mnogo bolj težavno nove sesalke nego na korenikah, ki so bolj mlade, oziroma na takih, ki so bolj oddaljene od debla. Zato bomo prikrajšali sicer tudi vznožne korenike na trti, toda samo toliko, da jih v jami lahko razgrnemo, ne da bi jih bilo treba zavijati. Čim bolj dolge vznožne korenike toraj pustimo, tem boljše so, vendar tem večji bodo tudi stroški za sajenje.

Ali naj se sadno drevje obreže, kedar se sadi? — Boljše je, če se ne obrezuje in sicer radi tega, ker so zadnja očesa na vejicah manj razvita in zato bolj težko poganjajo. Vsajenemu drevscu pa je treba čim prej listja, da dobi za napravo novih korenik potrebne redilne snovi. Tem bolj se mora pa prikrajšati drevo v letu po sajenju.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

I. P. v R.: Moje breskve trpé močno od smole. Ali je mogoče pomagati proti ti bolezni?

Smola na sadnem drevju nastane, če drevo ranimo ali pa če ne dobiva drevo dovolj redilnih snovi. Do sedaj se še ni dokazalo, da bi prouzročala to bolezen kaka gliva, pač pa vplivajo druge bolezni kolikor toliko na smoliko in sicer s tem, da drevo šibé. Najbolj napada smolika breskve in črešnje, nekoliko manj drugo koščičasto sadno drevje. Kar je nekoliko let sem, ne moremo pri nas niti več vzgojiti velikega breskvinega drevesa. To ne prihaja sicer samo od smolike marveč tudi od neke bolezni, ki je prej skoraj nismo poznali in obstoji v tem, da se listje spomladi kroži in izboči. To bolezen prouzroča neka gliva, ki se imenuje po latinski *Ascomyces deformans* in je v sorodu z ono glivo, ki napravlja na češpah rožiče. Ker šibi ta bolezen drevo, prouzroča neposredno smoliko. Da zabranimo smoliko na

breskvah, saditi je drevo v redilna, ne prevlažna in ne premrzla t.la. Varovati je drevo, da se ne rani in čim se je pokazala druga bolezen, obirati je napadlo listje koj spomladi. Močno napadene veje je odstraniti. Priporoča se tudi žveplanje breskev koj po cvetu in delo večkrat ponoviti. Nekateri, ki so to poskušali, so zatrdili, da žvepló pomaga, žveplati pa je v lepem, toplem vremenu. Tudi listne ušice na breskvi provzročajo slabost drevesa in neposredno smoliko. Čim jih opazimo, treba jih zato zatirati. Najboljše sredstvo proti listnim ušem je skrbna roka, ki odstrani že spomladi napadeno vejico. Uši zapaziš pod listjem, ki se je zavilo in tudi mravlje jih koj izdajo. Če pomočiš vejico v raztopino tobačnega ekstrakta, ki se dobiva po ceni, tudi pomaga. S škropljenjem ne moremo zadeti vseh uši.

Vezane

„Vinarske in vrtnarske liste“

dobi brezplačno, kdor prijavi vsaj 10 plačujočih naročnikov na „Prim. Gospodarja“. ○○○○○

Ivan Bednarik v GORICI, 00. 0
vía Vetturini 3,
priporoča svojo **knjigo reznico.**

Jajca za valenje od pripoznано najboljših jajcarić belih „Leghorn“, črnih „Minorca“ ter velikih belih „Kohinkima“ razpošilja ducat po 4 K **Fr. Leban**, učitelj na Trnovem pri Gorici. ○○○○○○

Ivan Kravos v GORICI, 00000
vía Vetturini št. 3,
priporoča svojo sedlar sko delavnico.

Gospodarski zavod „Náš Venkov“ v Hranicah na Moravskem vam pošlje:

Velarin, prašek, ki vniči v 3 dneh ves plevel v žitu, zavitek 5 kg z navodilom k rabi za 4 K. — **Cepilni vosek** izvrstne kakovosti za 60 vin. in za 1 K. — **Kroglice**, katerih 2 do 4 vtolažijo v živali drisko, v škatlci, dovolj za mnogo časa, za 1 K. — **Vodni barometer** za 2 K 60 vin. — **Ročni sejalni stroj** za 20 K.

Naročujte pri bratškem zavodu na Moravskem.

Iščejo se

reznice ameriškanih trt
ruprestris monticole in riparije portalis.

Ponudbe pošiljati je na upravništvo „Primorskega Gospodarja“. *

Najboljše stiskalnice za vino

Stiskalnica za vino.

in **OLJKE** so naše stiskalnice „**HERRUL**“ najnovejšega in najboljšega sestava z dvojnimi in nepretrganim pritiskalom; zajamčeno najboljšo delovanje, ki prekaša vse druge stiskalnice; hidravlična stiskalnica, najboljša **avtomatične patentovane škropilnice „SYPHONIA“** ki delujejo same od sebe, ne da bi jih bilo treba goniti. Plugi, mlinci za grozdje, sadje in oljke. Kobkalnice za grozdje, Vinogradski plugi. Sušilnice za sadje in druge vegetalne, življenske in mineralne pridelke. Stiskalnice za seno, slamo itd. na roko. Mlatilnice za žito, čistilnice, rošetalnice. Slamozernice, ročni mlinci za žito v razni velikosti in vsi drugi stroji za poljedelstvo. I delujejo in prodaja s jamstvom kot posebnost najnoveje, izborne izkušene, kot najboljšo pripoznane in odlikovane sestavi

Ph. Mayfart & Co

tovarna za poljedelsko in vinsko stroje **na DUNAJU,**
H. Taborstrasse št. 71.

Automat. škropilnica.

Odlikovani v vseh državah sveta z nad 530 zlatimi in srebrnimi kolajnami. Cenik s podobami in mnogoštevilna pohvalna pisma. Razprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi, kjer še nismo zastopant.

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

vabi člane „Centralne posojilnice“ v Gorici in drugih posojilnic po deželi, ki so pridružene tej zvezi, da se naročijo na **modro galico**, angleško, $\frac{25}{100}$ in na **žveplo**, Ventilato Trezza. Naročila se sprejmejo le za toliko blaga, kolikor je naročenega.

Poleg tega posreduje tudi pri nakupu drugih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, poljedelskih strojev i. t. d.

Pisarna: ulica Vetturini št. 9.

Grozdne stiskalnice z diferencjalno pripravo za pritisk, **MMMM**

Škropilnice proti strupeni rosi, **MMMM**

Žveplalnike, Stiskalnice za olje, kakor tudi vse druge kmetijske stroje prodaja po tvorničnih cenah

IG. HELLER na Dunaju

H. Praterstrasse 49

— Ceniki brezplačno in prosto poštine.

Pristni

Alfa-Laval

so glede trajnosti,
zmožnosti in čistega
posnemanja **posnemalniki**

NEDOSEŽNI.

Nad pol milijona posnemalnikov v rabi in z nad 600
prvih nagrad odlikovani.

Ceniki brezplačno in prosto poštine.

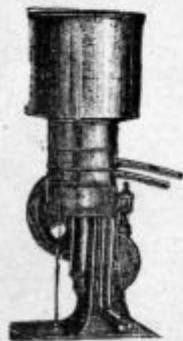
Akcijska družba

ALFA SEPARATOR

Praga * Dunaj * Gradec

Tvornica najboljših mlekarskih
strojev in priprav.

Zastopniki se povsod iščejo *

SAUNIG & DEKLEVA

v Gorici, magistratna ulica št. 1.

Največja zaloga šivalnih strojev, tudi za vezanje (rekamiranje), dvo-koles, slamoreznic in mlečnih posnemalnikov (centrifug). *

Prodaja se tudi proti plačevanju na obroke!

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAK

Gorica, Gosposka ulica št. 14

vvvvvv (Via Signori) vvvvvv

kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostege in najfinejšega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, vvvv žime in platno. vvvv

Lastna delavnica vvvvvv za tapcirano pohištvo.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.

♦ ♦ ♦ ♦ SVOJI K SVOJIM! ♦ ♦ ♦ ♦

J. DRUFOVKA -- GORICA

GLAVNA ZALOGA: Gosposka ulica št. 3. MMMM

PODRUŽNICI: Gorica Raštelj št. 3 in Sežana.

Odlikovana tvornica nadplatov, tovarna usnja na paro, velika zaloga domačega in inozemskega usnja ter vseh potrebščin za črevljarje, usnje za sedlarje, knjigoveze in tapetarje. Glavna zaloga leščila v korist družbi sv. Cirila in Metoda.

Ustanovi. l. 1866.

Telefon števil. 62.

Ceniki na zahtevo zastonj in franko.